

Запорожець Оксана Олександрівна,
студентка IV курсу першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти (групи УМЛб-1-22-4.0д.)
спеціальності 035 Філологія
Факультету української філології,
культури і мистецтва
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка.

Мироненко Анастасія Сергіївна,
студентка IV курсу першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти (групи УМЛб-1-22-4.0д.)
спеціальності 035 Філологія
Факультету української філології,
культури і мистецтва
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка.

Пашковська Анастасія Володимирівна,
студентка IV курсу першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти (групи УМЛб-1-22-4.0д.)
спеціальності 035 Філологія
Факультету української філології, культури і
мистецтва
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка.

Снегір Анна Олександрівна,
студентка IV курсу першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти (групи УМЛБ-1-22-4.0д.)
спеціальності 035 Філологія
Факультету української філології,
культури і мистецтва
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка.

Наукові керівники:

Т. І. Вірченко, доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури, компаративістики і грінченкознавства Факультету української філології, культури та мистецтва Київського столичного університету імені Бориса Грінченка;

Н. М. Віннікова, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української літератури, компаративістики і грінченкознавства Факультету української філології, культури і мистецтва Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

ВОЛОНТЕРСЬКИЙ ЛІТЕРАТУРНИЙ ПРОЄКТ «КНИЖКА В БАНЦІ»: АКСІОЛОГІЧНА СТРАТЕГІЯ

У статті здійснено аналіз волонтерського літературного проєкту «Книжка в банці» як стратегії сучасного студентського руху, що має аксіологічний потенціал. Основна увага зосереджена на трансформації процесу просування та

продажу книжок за донати на підтримку Збройних Сил України в дієвий механізм популяризації читання та формування громадянських ціннісних позицій.

Ключові слова: літературний проект, аксіологічна стратегія, аксіологія, стратегія, літературний твір.

Постановка проблеми. Сьогодні, в умовах повномасштабної війни, волонтерський рух в Україні став тією формою громадянської активності, що забезпечує матеріальну й емоційну підтримку воїнів та цивільних. Також завдяки волонтерству в суспільстві актуалізувались відповідальність і довіра, відбувається переосмислення потенціалу гуманітаристики, зокрема культури і освіти.

Звернення до літератури в період війни пов'язане з її терапевтичними функціями, здатністю сприяти осмисленню травматичного досвіду, усвідомленню власної ідентичності тощо. До того ж, літературний твір, у силу своєї діалогічної природи, відкритий до провокації діалогу між різними верствами суспільства. Останнім часом, разом із функціонуванням благодійних книжкових клубів, помітними стають інші волонтерські ініціативи, що поєднують підтримку ЗСУ з популяризацією читання.

Студентський волонтерський літературний проект «Книжка в банці» реалізується на Факультеті української філології, культури і мистецтва Київського столичного університету імені Бориса Грінченка. Його ініціатори – студенти спеціальності 035 Філологія освітньо-професійної програми «Українська мова і література». Проект покликаний просувати й продавати книжки за донати на підтримку ЗСУ. У такий спосіб придбання книжки поєднується з благодійністю. Ініціатива об'єднує університетську спільноту (студентів, викладачів) і читачів, перетворюючи книжку на інструмент як матеріальної допомоги, так і формування спільних цінностей, адже відбувається консолідація спільноти, посилюється роль гуманітаріїв та утверджується читання як суспільно значуща практика.

Мета статті полягає в окресленні аксіологічної стратегії студентського волонтерського літературного проекту «Книжка в банці».

Для досягнення мети передбачається розв'язання таких **завдань**: окреслити зміст понять «аксіологія», «цінність»; описати основні принципи організації та функціонування проекту «Книжка в банці» як форми студентського волонтерства; проаналізувати, як механіка «книжка за донат» стимулює звернення до читання та залучення до благодійності; виявити ключові ціннісні орієнтири, що артикулюються в межах проекту.

Аналіз досліджень з проблеми. Філософи пропонують таку дефініцію поняттю «аксіологія» – «вчення про цінності, філософська дисципліна, яка вивчає ціннісне ставлення людини до світу – етичне, естетичне, релігійне» (Причепій, 2001: 558). У сучасній науковій думці існує значна кількість класифікацій цінностей, адже критеріями можуть бути мотиви особистості, спрямованість дій тощо. Тому, для окреслення змісту поняття «цінності» обрано «Європейський словник філософій. Лексикон неперекладностей» під керівництвом Барбари Кассен. Зі змісту словникової статті з'ясовуємо, що філософське дослідження цінності передбачає з'ясування значущості того, що позиціонуємо як цінність; відповідальність за маркування сутності як ціннісної лежить на тому, хто надає цієї значущості. Засадничим також вважаємо міркування щодо позитивних і негативних цінностей: «Цінності можуть видозмінюватися, з *являючись у сфері істини, норми та закону. Зрештою, критерієм, який дає змогу відрізнити "ірреальну" цінність від справжнього об'єкта, є заперечення <...>, заперечення цінності створює негативну цінність (хибний, огидний тощо)*» (Європейський словник філософій, 2016: 311). Також варто зважати на думку Шелера, що цінності виникають через емоційні акти, адже увага до ціннісного потенціалу волонтерських проєктів позначена умовами повномасштабної війни.

А. Набокова зазначає, що із початком повномасштабного вторгнення росії на територію України в українців актуалізується потреба розвитку громадянських компетентностей, що ґрунтуються на цінностях майбутнього (трансжиттєвих цінностях) – це «ті цінності і ціннісні орієнтації, які є ідеалами, до яких варто прагнути». Дослідниця виокремлює такі аспекти цінностей майбутнього: аспект соціокультурної комунікації; аспект безпеки; аспект ноосферності; аспект синтезу національного і глобального (Набокова, 2025: 115–116).

З-поміж основних світоглядних засад волонтерства Я. Блоха називає прозорість, відкритість, інноваційність, творчість, колективізм та співпрацю, взаємодію з організаціями та іншими структурами громадського сектору, духовність і гуманізм (Блоха, 2023: 83–84). Власне, на цих засадах й функціонує проєкт «Книжка в банці».

Також для розуміння значення аксіологічної детермінанти мотивації волонтерської діяльності українців в умовах російської агресії можна розглядати концептуальний підхід В. Франкла, заснований на переконанні, що «важливим є не сенс життя загалом, а передусім специфічний сенс життя окремої особистості в певний момент» (Франкл, 2020: 110).

Виклад основного матеріалу. З огляду на зазначене, ми пропонуємо вважати, що волонтерський проект «Книжка в банці» має загальнолюдські етичні цінності (формування національної ідентичності, консолідація суспільства), матеріальні та спеціалізовану (фахову) – освітньо-промоційну.

Домінантна цінність проекту – формування національної ідентичності. Книжка виступає символом спільноти й культурної тяглості. Обмін, читання та обговорення літератури допомагають відчувати зв'язок з українським культурним простором. «Донат-система» через яку читач отримує книжку додає цьому процесу додатковий сенс: людина одночасно підтримує культуру й Збройні сили України. Це створює відчуття особистої причетності до важливих спільних процесів.

Проект також виконує консолідуючу функцію завдяки комунікативній стратегії, згуртовуючи університетську спільноту навколо спільної благодійної мети. Ця цінність реалізується через взаємодію між студентами та викладачами, адже усю літературу для проекту передали науково-педагогічні працівники Університету Грінченка. Цей жест символізує солідарність академічної спільноти з ініціативою студентів. У контексті проекту книга стає засобом комунікації: викладач, передаючи книгу, долучається до студентської ініціативи, а студент реалізує її. Також студенти набувають досвіду командної роботи, налагоджують міжособистісні контакти та формують відчуття спільної відповідальності за результат.

Матеріальна цінність проекту «Книжка в банці» реалізується через перетворення книги на ресурс благодійної допомоги. Ця подвійна природа книги як носія знань і водночас товару, здатного збирати кошти для суспільно важливої мети, становить унікальність аксіологічної стратегії проекту. У контексті «Книжки в банці» викладачі та студенти свідомо інвестують у спільну справу, надаючи книзі нового призначення – служіння національним інтересам. Матеріальна цінність проекту посилюється його прагматичною ефективністю. Продаж книг забезпечує конкретний фінансовий результат, який спрямовується на придбання необхідних ресурсів для армії. Відтак книга в проекті виконує подвійну функцію: вона зберігає свою культурну значущість (як джерело знань для покупця) і водночас стає засобом матеріальної допомоги для Збройних Сил України. Продаж книги за ціну, нижчу за ринкову, підкреслює пріоритет благодійної мети над комерційною вигодою. Покупець отримує доступ до літератури за доступною ціною, а кошти спрямовуються на підтримку армії. Таким чином, матеріальна цінність проекту «Книжка в банці» полягає в його здатності поєднувати культурну значущість книги з її практичною функцією як ресурсу для благодійництва.

Спеціалізовану (фахову) цінність проекту «Книжка в банці» формуємо як освітньо-промоційну, адже ініціатива популяризує читання і підтримує літературне середовище, пропонуючи різноманітний арсенал книжок. Проект створює простір, де люди можуть знайомитися з різними текстами і підтримувати читацьке середовище. Окреме місце в каталозі книжок займають дитячі видання (казки, пригоди, енциклопедії), тому проект підтримує не лише розвиток дитячого інтересу до книжок, а й увиразнює увагу до сімейного читання.

Висновки та перспективи. Узагальнюючи результати аналізу функціонування проекту, можна визначити його суттєвий внесок у розвиток освітньої, культурної та громадянської сфери, зокрема через комбінування матеріальної, моральної та інтелектуальної підтримки. Ініціатива формує нову модель суспільної взаємодії, де література постає засобом солідарності, діалогу й стійкості. автори розвідки висловлюють сподівання, що волонтерська діяльність студентів у межах проекту стане прикладом для наслідування, сприятиме підвищенню відповідальності та активізації соціальної функції освіти.

Список використаних джерел

- Блоха Я. Світоглядні засади волонтерства в Україні в умовах війни. *Філософські обрії*. 2023. №47. С. 80–88.
- Європейський словник філософій. Лексикон неперекладностей / під керівництвом Барбари Кассен. Том 4. Київ : Дух і літера, 2016. 440 с.
- Набокова А. Аксиологічна детермінанта розвитку громадянської компетентності здобувачів вищої освіти : Філософський вимір : дис. ... доктора філософії : спец. 033 Філософія. Запоріжжя, 2025. 240 с.
- Причепій Є., Черній А., Гвоздецький В., Чекаль Л. Філософія. Київ : Академія, 2001. 576 с.
- Франкл В. Людина в пошуках справжнього сенсу. Психолог у концтаборі ; пер. з англ. О. Замойської. Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. 160 с.

References

- Blokh Ya. Svithliadni zasady volonterstva v Ukraini v umovakh viiny. *Filosofski obrii*. 2023. №47. S. 80–88.
- Ievropeyskiy slovnyk filosofii. Leksykon neperekladnostei / pid kerivnytstvom Barbary Kassen. Tom 4. Kyiv : Dukh i litera, 2016. 440 s.
- Nabokova A. Aksiologichna determinanta rozvytku hromadianskoi kompetentnosti zdobuvachiv vyshchoi osvity: Filosofskiy vymir: dys. ... doktora filosofii: spets. 033 Filosofii. Zaporizhzhia, 2025. 240 s.
- Prychepii Ye., Chernii A., Hvozdetzskiy V., Chekal L. Filosofii. Kyiv : Akademiia, 2001. 576 s. Frankl V. Liudyna v poshukakh spravzhnogo sensu. Psykholoh u kontstabori; per. z anhl. O. Zamoiskoi. Kharkiv: Knyzhkovyi Klub «Klub Simeinoho Dozvillia», 2016. 160 s.

VOLUNTEER LITERARY PROJECT «KNYZHKA V BANTSI»: AXIOLOGICAL STRATEGY

Oksana Zaporozhets, fourth-year student of the first (bachelor's) level of higher education majoring in «Philology» at the Faculty of Ukrainian Philology, Culture and Arts of the Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University;

Anastasia Myronenko, fourth-year student of the first (bachelor's) level of higher education majoring in «Philology» at the Faculty of Ukrainian Philology, Culture and Arts of the Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University;

Anastasia Pashkovska, fourth-year student of the first (bachelor's) level of higher education majoring in «Philology» at the Faculty of Ukrainian Philology, Culture and Arts of the Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University;

Anna Snegir, fourth-year student of the first (bachelor's) level of higher education majoring in «Philology» at the Faculty of Ukrainian Philology, Culture and Arts of the Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University.

The article analyses the volunteer literary project 'Knyzhka v bantsi' as a strategy of the modern student movement with axiological potential. The main focus is on the transformation of the process of promoting and selling books for donations to support the Armed Forces of Ukraine into an effective mechanism for popularising reading and forming civic values.

Keywords: literary project, axiological strategy, axiology, strategy, literary work.